TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU SOHBET VE FIKRA

SOHBET (SÖYLEŞİ) TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ

❑ Öğretici metindir.
❑ Sanatsal ve tarihî konular başta olmak üzere herhangi bir konuda, ayrıntıya girilmeden yazılır.
❑ Yazar, okuyucuyla konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşır.
❑ Metinde ortaya konan düşünce kanıtlanmak zorunda değildir.
❑ Samimi, içten bir üslup benimsenir.
❑ Günlük konuşma dilinin özelliklerinden yararlanılır.
❑ Anlatımda genellikle devrik cümleler, soru-cevap cümleleri kullanılır.
❑ Yazar; okuyucuyla konuşuyormuş, sohbet ediyormuş gibi bir tavır takınır.
❑ Anlatımda atasözlerine, deyimlere, anekdotlara, mizahi fıkralara ve anılara yer verilebilir.
❑ Açıklayıcı anlatımla oluşturulur.
❑ Dil; göndergesel işlev, heyecan bildirme işlevi ve alıcıyı harekete geçirme işlevinde kullanılır.
❑ Gazete ve dergilerde yayımlanır.
❑ Eskiden "musahabe" sözcüğü ile ifade edilmiştir.
❑ Servetifünun Dönemi bağımsız sanatçısı Ahmet Rasim ve Cumhuriyet Dönemi yazarı Şevket Rado, bu türün yetkin kalemleri olarak anılır.

SOHBET (SÖYLEŞİ) TÜRÜNÜN BAŞLICA YAZARLARI VE YAZARLARIN ESERLERİ

Ahmet Rasim	Ramazan Sohbetleri, Muharrir Bu Ya
Şevket Rado	Eşref Saat, Saadet Yolu, Hayat Böyledir
Nurullah Ataç	Söyleşiler
Melih Cevdet Anday	Dilimiz Üzerine Konuşmalar
Suut Kemal Yetkin	Edebiyat Söyleşileri
Ahmet Kabaklı	Sohbetler
Haldun Taner	Hak Dostum Diye Başlayalım Söze
Yahya Kemal Beyatlı	Eğil Dağlar, Aziz İstanbul, Edebiyata Dair

MAKALE İLE SOHBETİN FARKLARI

❑ Makalede ciddi, ağırbaşlı bir üslup kullanılırken sohbette samimi, içten bir üslup kullanılır.
❑ Makale, kanıtlama gerektirirken sohbet gerektirmez.
❑ Makale, konunun uzmanları tarafından kaleme alınır.

FIKRA (KÖŞE YAZISI) TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ

❑ Gazete çevresinde gelişen öğretici metinlerdir.
❑ Yazarın ülke ve dünya gündemindeki olaylarla ilgili görüşlerini paylaştığı metinlerdir.
❑ Yazar, konuyla ilgili düşüncesini kanıtlamak zorunda değildir.
❑ Gazetelerde düzenli olarak belirli bir sütunda, belirli bir yazar tarafından kaleme alınır.
❑ Konuyla ilgili ayrıntıya yer verilmez.
❑ Güncel olaylarla ilgili yazıldığı için geçerliliği çok uzun sürmeyen yazılardır.
❑ Kamuoyu oluşturmak amacıyla yazılır.
❑ Açıklayıcı anlatımla oluşturulur.
❑ Dil, göndergesel işlevde ve alıcıyı harekete geçirme işleviyle kullanılır.
❑ Samimi, içten bir üslupla oluşturulur.
❑ Özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde artan gazete sayısı ve ülke gündemine bağlı olarak çeşitlilik ve gelişme göstermiştir.

FIKRA (KÖŞE YAZISI) TÜRÜNÜN BAŞLICA YAZARLARI

Ahmet Rasim	Yusuf Ziya Ortaç
Hüseyin Cahit Yalçın	Ercüment Ekrem Talu
Ahmet Haşim	Orhan Seyfi Orhon
Ziya Gökalp	Ahmet Kabaklı
Refik Halit Karay	Attilâ İlhan
Hüseyin Rahmi Gürpınar	Haldun Taner
Peyami Safa	Burhan Felek
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	İlhami Soysal
Falih Rıfkı Atay	Ergun Göze

SOHBET İLE FIKRANIN FARKLARI

❑ Sohbet her konuda yazılırken fıkra güncel konularda yazılır.
❑ Fıkralar, gazetelerde belirli bir sütunda, belirli bir yazar tarafından yazılır.
❑ Fıkralar kalıcılığı olmayan yazılardır.

MAKALE İLE FIKRANIN FARKLARI

❑ Makalede ciddi, ağırbaşlı bir üslup kullanılırken fıkrada samimi, içten bir üslup kullanılır.
❑ Makale kanıtlama gerektirirken fıkra gerektirmez.
❑ Makale konunun uzmanı tarafından yazılır.
❑ Makale her türlü konuda, fıkra güncel konularda yazılır.

SORULAR

SORU 1:
- - - - türündeki yazıların makale, deneme ve fıkra gibi diğer türlerden ayrılan yönü konunun işlenişinde, anlatımındadır. Bu türdeki bir yazıyı okurken bir anda yazar tarafından kuşatıldığımızı, yazarın çekim gücünün etkisine girdiğimizi hissederiz. Sanki yazar ete kemiğe bürünür, karşımıza geçer, bizimle konuşur, bize sorular sorar. Azıcık dikkatimiz dağılsa ses tonunu yükseltir, kaşlarını çatar, suratını ekşitir. Okuyucunun ağzından sorular sorar, bu soruları yine kendisi cevaplar. Okuyucuya "Sizce de öyle değil mi?", "Siz de böyle düşünmez misiniz?" gibi sorular sorarak okuyuculardan onay bekler.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
A) Sohbet
B) Röportaj
C) Mülakat
D) Günlük
E) Anı

Cevap: A

SORU 2:
Aşağıdakilerin hangisinde güncel bir konudan <u>söz edilemez?</u>
A) Hani bu sene kargalara harp ilan edilmişti! Ya bu tepemizde sürü sürü uçuşan kara kuşlar ne? Her sabah gözlerimi, gökyüzünden gelen paslı sesler gıcırtısıyla açıyorum.
B) Son senelerin ağlanacak sahte mimarisi yüzünden değil midir ki ruhumuzun estetik kabiliyetine delil aramak için geçmiş sanatkârların eserlerine başvurmaktan başka çare bulamıyoruz.
C) Dün bahar bayramı idi, yani bayramların en doğalı. Papatya, gelincik ve bülbül âlemi içinde, hayattan bir günün acılarını unutmak için bütün bir şehir halkının şen bir kafile hâlinde döküldükleri yeşil istikametleri takip ederek Kâğıthane'ye indim.
D) Mart başlayalı, kırkını geçmiş nice tanıdığım hastalandı. Bazılarının bronşiti, bazılarının romatizması azmış. Baharın hastalıkları saymakla tükenmez ki…
E) Ne sebeple olursa olsun hatanızın üzerinde kara kara düşünmeyin. Kronik vicdan azabı, tüm ahlakçıların hemfikir olduğu gibi, hiç de istenmeyen bir duygudur.

Cevap: E

SORU 3:
1898'de İstanbul'da doğan - - - -, Cumhuriyet Dönemi yazarlarındandır. 1921'de Nişantaşı Lisesinde başlayan öğretmenlik hayatı 1945'e kadar sürdürmüştür. Daha sonra Cumhurbaşkanlığı Mütercimliğinde çalışmıştır. Edebiyat dünyasına Dergâh dergisinde yayımladığı yazılarıyla adım atmıştır. Türkçenin özleşmesine öncülük etmiştir. - - - - adlı eserinde 1941-1953 arasında gazetelerde yazdığı sohbet türündeki yazılarını toplamıştır. Eleştiri, deneme ve çevirileri de bulunan yazar, eserlerini Günlerin Getirdiği, Karalama Defteri, Günce, Okuruma Mektuplar, Söz Arasında gibi eserlerinde toplamıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?
A) Ahmet Rasim - Falaka
B) Nurullah Ataç - Söyleşiler
C) Şevket Rado - Eşref Saati
D) Ahmet Haşim - Bize Göre
E) Peyami Safa - Söyleşiler

Cevap: B